

PARAGRAAF A: WEERSTANDSVERMOGEN EN RISICOMANAGEMENT

1. Aanleiding en achtergrond

Wij hebben de risico's die van invloed zijn op de bedrijfsvoering in kaart gebracht. Door inzicht in de risico's wordt de gemeente in staat gesteld om op verantwoorde wijze besluiten te nemen, zodat de risico's nu en de risico's gerelateerd aan toekomstige ontwikkelingen in verhouding staan tot de vermogenspositie van de organisatie. Op basis van de geïnventariseerde risico's is ook het weerstandsvermogen berekend.

Daarnaast zijn in deze paragraaf de vijf verplichte BBV (Besluit Verantwoording Begroting) financiële kengetallen opgenomen. Doelstelling is dat de kengetallen en de beoordeling gezamenlijk op eenvoudige wijze inzicht geven aan de raad over de financiële positie van de gemeente.

2. Risicoprofiel

Om de risico's van onze gemeente in kaart te brengen is een risicoprofiel opgesteld. Door middel van een inventarisatie vanuit de domeinen zijn de risico's in beeld gebracht met een mogelijk financieel gevolg, waarbij wij voor deze programmabegroting geselecteerd hebben op het jaar 2018 en verder. In het volgende overzicht worden de risico's gepresenteerd met de meeste invloed op de hoogte van de benodigde weerstandscapaciteit.

nr	Risico	Kans	Financieel rgevolg	Invloed
R149	Toename in het aantal (aanvragen) uitkeringsgerechtigden	50%	max.€ 600.000	12.66%
R313	(Milieu)vergunning aanvraag voor de brengdepots wordt afgekeurd of gestelde eisen worden zwaarder.	30%	max.€ 500.000	6.39%
R327	De door een onbezoldigd bestuur geleide instellingen waaraan de gemeente leningen heeft verstrekt kunnen niet meer aan hun betalingsverplichting voldoen (dorpshuizen en Stichting Kranenbrugh)	15%	max.€ 933.000	5.99%
R329	Stijging van de lange- en kortlopende rente	30%	max.€ 355.000	4.57%
R394	Vernietiging opgelegde aanslag precariobelasting kabels en leidingen.	5%	max.€ 2.045.000	4.42%

Totaal grote risico's: € 4.433.000,-
Overige risico's: € 41.468.000,-
Totaal alle risico's: € 45.901.000,-

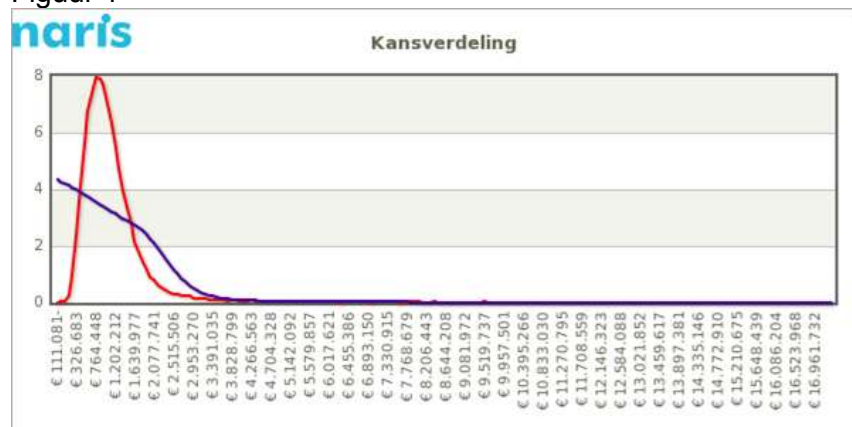

Op basis van de ingevoerde risico's is een risicosimulatie (ook wel Monte Carlo simulatie genoemd) uitgevoerd. De risicosimulatie wordt toegepast omdat het reserveren van het maximale bedrag (€ 45.901.000,- zie hierboven) ongewenst is. De risico's zullen immers niet allemaal tegelijk en in hun maximale omvang optreden.

Figuur 1 toont de resultaten van de risicosimulatie. De horizontale as bevat schattingen van de totale schadelast van alle risico's, de verticale as geeft weer hoe groot de kans is dat de op de horizontale as vermelde bedragen voorkomen (het gaat hier om percentages).

De rode lijn in de grafiek geeft de daadwerkelijke uitkomsten aan van de Monte Carlo simulatie. De blauwe lijn is de trendlijn die de extreme pieken uit de rode lijn haalt.

Figuur 1

Uit onderstaande tabel is af te lezen dat het 90% zeker is dat alle risico's kunnen worden afgedekt met een bedrag van € 1,8 mln. (benodigde weerstandscapaciteit).

Tabel 2: Benodigde weerstandscapaciteit bij verschillende zekerheidspercentages

Percentage	Bedrag
5%	€ 356.792
10%	€ 450.246
15%	€ 520.273
20%	€ 584.613
25%	€ 645.407
30%	€ 703.084
35%	€ 760.348
40%	€ 816.553
45%	€ 873.363
50%	€ 930.985
55%	€ 992.523
60%	€ 1.056.582
65%	€ 1.127.248
70%	€ 1.207.133
75%	€ 1.299.393
80%	€ 1.413.506
85%	€ 1.569.701
90%	€ 1.822.396
95%	€ 2.518.876

3. Beschikbare weerstandscapaciteit

De beschikbare weerstandscapaciteit bestaat uit de volgende componenten:

- I. Reserves
- II. Onbenutte belastingcapaciteit
- III. Post onvoorzien

Ad. I Reserves

De reserves zijn in twee typen onder te verdelen: de algemene reserve en de bestemmingsreserves.

Algemene reserve

Van de reserves vormt de algemene reserve het deel dat kan worden aangewend ter financiering van opgetreden risico's.

Bestemmingsreserves

Van de bestemmingsreserves worden de bestemmingsreserve grote projecten en de bestemmingsreserve afschrijvingslasten sporthal niet meegenomen in de berekening van de weerstandscapaciteit. Grote projecten niet omdat daar een aparte risicoberekening van is en afschrijvingslasten sporthal niet omdat dit effect op de exploitatie heeft door de jaarlijkse uitname.

Ad. II Onbenutte belastingcapaciteit

De onbenutte belastingcapaciteit is de mate waarin de belastingen maximaal verhoogd kunnen worden. Dit betreft dan met name het OZB-tarief. Landelijk is afgesproken dat de macro-opbrengst van de OZB (dus de opbrengst in alle gemeenten samen) niet meer mag stijgen dan de zogenaamde macronorm. Voor de OZB wordt geen opbrengstenstijging geraamd.

De macronorm OZB voor 2018 is 3,1% (bron meicirculaire 2017). In de begroting 2018 wordt voorgesteld om het OZB tarief niet te laten stijgen. Dit betekent een onbenutte belastingcapaciteit van 3,1% over een totale opbrengst OZB van € 8.305.000,- = € 257.000,-.

Als zich tegenvallers voordoen, kan de onbenutte belastingcapaciteit niet zonder slag of stoot worden ingezet, maar dit is wel één van de mogelijkheden.

Per 2017 is de doorbelasting van strandreiniging (30%) aan de afvalstoffenheffing (€ 110.000,-) vervallen. Daarnaast is voorgesteld om de doorbelasting van baggeren (50%) in de rioolheffing af te schaffen. De laatste betreft een 2-jaarlijkse cyclus en komt op een gemiddeld jaarbedrag van € 200.000,-. Nu wordt per 2018 voorgesteld om de doorbelasting van straatreiniging te halveren van 30% naar 15% (circa € 300.000,- per jaar). Deze drie mutaties samen leveren een onbenutte belastingcapaciteit op van circa € 610.000,-.

Uiteraard zijn er andere belastingen, zoals de toeristenbelasting en de parkeerbelasting, die door verhoging van de tarieven tot een meeropbrengst en verbetering van de weerstandscapaciteit kunnen leiden. Hiervoor bestaat geen wettelijk maximum, waardoor wij geen indicatie kunnen geven van de maximale omvang van deze ruimte.

Ad. III Post onvoorzien

Deze post kan via een raadsbegrotingswijziging incidenteel worden ingezet als dekking.

Het totaal per 1 januari 2018 van de hiervoor genoemde, in te zetten opties ter afdekking van incidentele risico's blijkt uit de volgende tabel:

Tabel 3: Beschikbare weerstandscapaciteit	
Weerstand	Startcapaciteit in €
Algemene reserve	24.446.000
Bestemmingsreserves excl. risicoreserve grote projecten en Afschrijving sporthal	3.163.000
Onbenutte belastingcapaciteit	867.000
Post onvoorzien	10.000
Totale weerstandscapaciteit	28.486000

4. Relatie benodigde en beschikbare weerstandscapaciteit

Om te bepalen of het weerstandsvermogen toereikend is, dient de relatie te worden gelegd tussen de financieel gekwantificeerde risico's en de daarbij gewenste weerstandscapaciteit en de beschikbare weerstandscapaciteit. De uitkomst van die berekening vormt het weerstandsvermogen.

$$\text{Ratio} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscap.}}{\text{Benodigde weerstandscap.}} = \frac{\text{€ 28,5 mln.}}{\text{€ 1,8 mln.}} = 15,8.$$

De onderstaande normtabel is ontwikkeld in samenwerking met de Universiteit Twente. Het biedt een waardering van het berekende ratio.

Tabel 4: Weerstandsnorm		
Waarderingscijfer	Ratio	Betekenis
A	>2,0	uitstekend
B	1,4-2,0	ruim voldoende
C	1,0-1,4	voldoende
D	0,8-1,0	matig
E	0,6-0,8	onvoldoende
F	<0,6	ruim onvoldoende

Het ratio valt in klasse A. Dit duidt op een uitstekend weerstandsvermogen. Deze kwalificatie moet in samenhang worden beoordeeld met de kengetallen hieronder.

5. Kengetallen

Doelstelling van deze kengetallen en bijbehorende beoordeling is om op eenvoudige wijze inzicht geven over de financiële positie van de gemeente. Het gaat om de volgende kengetallen:

1. Netto schuldquote en de netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen
De netto schuld weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen.
2. Solvabiliteitsratio
Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen.
3. Structurele exploitatieruimte
De structurele exploitatieruimte geeft aan hoe wendbaar een gemeente is. Als de structurele baten hoger zijn dan de structurele lasten is een gemeente in staat om (structurele) tegenvallers op te vangen.
4. Grondexploitatie
In dit kengetal wordt de waarde van de bouwgrond gerelateerd aan de totale baten.
5. Belastingcapaciteit
Deze indicator geeft aan hoe de belastingdruk zich verhoudt tot het landelijk gemiddelde.

De provincie als financieel toezichthouder heeft zogenaamde signaleringswaarden gedefinieerd. Deze signaleringswaarden moeten worden gezien als een hulpmiddel om het risico per kengetal in te schatten en is hiermee geen norm. De provincie onderscheidt drie categorieën: A: minst risicovol, B: gemiddeld risico en C: meest risicovol. In de onderstaande tabel worden de kengetallen met signaleringswaarden getoond:

Signaleringswaarde		A	B	C
1a.	Netto schuldquote	< 90%	100 - 130%	> 130%
1b.	Netto schuldquote gecorr. voor alle verstrekte leningen.	< 90%	100 - 130%	> 130%
2.	Solvabiliteitsratio	> 50%	20 - 50%	< 20%
3.	Structurele exploitatie	> 0%	0%	< 0%
4.	Grondexploitatie	< 20%	20 - 35%	> 35%
5.	Belastingcapaciteit	< 95%	95 - 105%	> 105%

Hieronder worden de uitkomsten van de verschillende kengetallen gepresenteerd en is de bijbehorende signaleringswaarde weergegeven:

Verloop kengetallen		Jrk. 2016		Begr. 2017		Begr. 2018	
1a.	Netto schuldquote	98%	B	96%	B	99%	B
1b.	Netto schuldquote gecorr. voor alle verstrekte leningen.	82%	A	83%	A	85%	A
2.	Solvabiliteitsratio	21%	B	26%	B	29%	B
3.	Structurele exploitatie	6%	A	6%	A	3%	A
4.	Grondexploitatie	4%	A	4%	A	5%	A
5.	Belastingcapaciteit	141%	C	141%	C	137%	C
Verloop kengetallen		Begr. 2019		Begr. 2020		Begr. 2021	
1a.	Netto schuldquote	98%	B	93%	B	86%	A
1b.	Netto schuldquote gecorr. voor alle verstrekte leningen.	85%	A	83%	A	78%	A
2.	Solvabiliteitsratio	30%	B	34%	B	37%	B
3.	Structurele exploitatie	3%	A	4%	A	4%	A
4.	Grondexploitatie	2%	A	4%	A	4%	A
5.	Belastingcapaciteit	136%	C	136%	C	136%	C

6. Ontwikkelingen

Oordeel Provincie betreffende begroting 2017 zie brief 21-06-2017: De provincie heeft geconstateerd dat de (meerjaren)begroting structureel en reëel in evenwicht is. Verder hebben zij geen bijzonderheden opgemerkt tijdens hun onderzoek. Hierdoor zien zij evenals voorgaande jaren geen aanleiding om ons voor 2017 onder het preventieve toezicht te plaatsen.

Grote projecten

Voor de risico's rondom de grote projecten is een aparte risicoreserve opgenomen op basis van een hercalculatie begin 2017 voor een bedrag van € 791.492. Dit bedrag is ook gebaseerd op een risicosimulatie welke jaarlijks opnieuw plaats vindt.

7. Conclusie

We hebben berekend dat bij een weerstandscapaciteit van ca € 1,8 mln. het 90% zeker is dat alle risico's kunnen worden afgedekt. Ten opzichte van de beschikbare weerstandscapaciteit van € 28,5 mln. levert dat een uitstekende ratio op. Echter, hieruit kan niet worden geconcludeerd dat het eigen vermogen van de gemeente aan de hoge kant is. Het eigen vermogen van de gemeente Bergen bestaat immers niet uit geld op een bankrekening, maar zit vast in de bezittingen als wegen, riolering en gebouwen. Voor een compleet beeld van de financiële positie moet ook naar de nieuwe kengetallen worden gekeken.

De netto schuldquote (voor correctie doorleningen) en het solvabiliteitsratio geven aan dat de schuld van de gemeente relatief hoog is. Doordat meerjarig de investeringskredieten iets dalen en door de stijging van de algemene reserve wordt een verbetering van zowel de schuldquote als het solvabiliteitsratio voorzien. Het aandeel en risico op de grondexploitatie is in verhouding tot de totale inkomsten gering en de woonlasten blijven boven het landelijk gemiddelde liggen.

